

บทที่ ๔

วิธีการทางสังคมสงเคราะห์ที่นำมาประยุกต์ใช้กับบุคคลปัญญาอ่อนและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
กับการบริการ บุคคลปัญญาอ่อน

การให้บริการบำบัดบุคคลปัญญาอ่อนนั้น ส่วนหนึ่งเป็นการบำบัดเหยียดยาสทาง
การแพทย์ กับอีกส่วนหนึ่งเป็นการบริการบำบัดทางด้านสังคมสงเคราะห์ ในการบำบัดทาง
สังคมสงเคราะห์มีวิธีการบำบัดที่นำมาใช้กับบุคคลปัญญาอ่อนอยู่ ๓ วิธีการใหญ่ ๆ^๑ คือ

๑. การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (Case work)
๒. การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม (Group work)
๓. การสังคมสงเคราะห์ทางอ้อมด้วยการจัดระเบียบชุมชน
(Community organization)

แต่ก่อนที่จะนำเอาวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ดังกล่าวไปใช้นั้นควรจะได้
ทำความเข้าใจธรรมชาติของบุคคลปัญญาอ่อนเสียก่อน ซึ่งในที่นี้อาจจัดระดับบุคคลปัญญาอ่อน
ให้เหมาะสมกับวิธีการสงเคราะห์ได้เป็น ๒ ระดับ คือระดับของบุคคลที่มีสติปัญญาอ่อน
ไม่มากนัก กับอีกระดับหนึ่งคือบุคคลที่มีสติปัญญาอ่อนอย่างหนักซึ่งครอบคลุมถึงระดับ
ปัญญาอ่อนทั้ง ๓ พวกหลัง ฉะนั้นการนำเอาวิธีการทางสังคมสงเคราะห์มาใช้กับบุคคลปัญญาอ่อน
ทั้ง ๒ ระดับนี้ จึงมีความแตกต่างกันไป สำหรับบุคคลปัญญาอ่อนระดับแรกนั้น ยังเป็นผู้ที่มีรูปร่าง
หน้าตาและพฤติกรรมปกติ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปอีกทั้งยังมีพลังศักยภาพในการที่จะรับการ
ฟื้นฟูทางสังคมอีกด้วย เนื่องจากบุคคลพวกนี้มีปัญญาอ่อนต่ำลงนั้นมิใช่เป็นเพราะปัจจัย

^๑ Margaret Adams, Mental Retardation and its Social dimension, pp. 53 - 113.

ความผิดปกติทางด้านชีวภาพหรือกรรมพันธุ์ แต่เป็นเพราะปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมเสื่อมโทรมลง จึงทำให้บุคคลดังกล่าวกลายเป็นเด็กอันธพาล หรือมีความผิดปกติทางด้านจิตใจ การใช้วิธีการทางสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือพวกเขา ก็ควรจะเป็นวิธีการเน้นการจัดระเบียบในครอบครัว จัดระเบียบความสัมพันธ์ในชุมชนเสียใหม่จึงจะเหมาะ หรือไม่ก็เป็น การนำเอาบุคคลเหล่านั้นออกมาจากสภาพแวดล้อมอันเสื่อมทรามนั้นเสีย

อีกระดับหนึ่งของบุคคลปัญหาอ่อนก็คือ พวกที่มีสติปัญญาอ่อนอย่างหนัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพราะปัจจัยทางอินทรีย์ภาพทางานผิดปกติ หรือสืบเนื่องมาจากกรรมพันธุ์ การแก้ปัญหาสังคมกับบุคคลเหล่านี้ก็แตกต่างกันไปจากพวกปัญหาอ่อนระดับแรกกล่าวคือ อาจใช้วิธีการเฉพาะพิเศษ ซึ่งอาจเป็นการสงเคราะห์เฉพาะรายหรือกลุ่ม ในการให้คำแนะนำกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กปัญหาอ่อนในการที่จะทำความเข้าใจ และความสามารถปรับตัวเข้ากับลูกของตนได้ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีเด็กปัญหาอ่อนประเภทเรื้อรังหรือพึ่งตัวเองอะไรไม่ได้เลย การทำให้ครอบครัวของเขามีความสุขสบายก็เป็นการเพียงพอแล้ว

วิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย

ในการนำเอาวิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหา กับบุคคลปัญหาอ่อนนั้นถือว่าเป็นการหารูปแบบของการช่วยเหลือที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะในอันที่จะเข้ามาบำบัดบุคคลที่มีปัญหาในการปรับตัว และทำหน้าที่ในวงสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการดังกล่าวนี้เป็นวิธีเร่งด่วนและเข้าทำการช่วยเหลือบุคคลผู้มีปัญหาโดยตรง ซึ่งต่างกับวิธีการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม (Group work) และการจัดระเบียบชุมชน (Community organization) ซึ่ง ๒ วิธีหลังนี้ทำได้เห็นการช่วยเหลือผู้มีปัญหาโดยตรงไม่ แต่จะเป็นการช่วยเหลือในทางอ้อม วิธีการสังคมสงเคราะห์เป็นรายบุคคลมีปรัชญาและจรรยาบรรณสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ที่จะใช้ถือปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เน้นถึงจรรยาบรรณในการที่จะต้องมีความสัมพันธ์แบบวิชาชีพ (Professional relationship) กับบุคคลผู้มีปัญหาเป็นสำคัญ ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะไปสร้างความสัมพันธ์แบบส่วนตัวเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อสร้างบุคคลที่มีปัญหานั้น

กลับเป็นบุคคลที่มีความสามารถที่จะช่วยตัวเองได้ อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญของการใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย ก็เพื่อให้บุคคลปัญญาอ่อนและครอบครัวได้รับสนองตอบกับความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ลึก ทั้งช่วยให้มีการรับการบำบัดเยียวยาในลักษณะที่เป็นรายบุคคล การสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายจัดได้ว่าเป็นวิธีการสำคัญอันหนึ่งของการบริการสังคมสงเคราะห์ ฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงเทคนิคและวิธีการแก้ไขกับบุคคลปัญญาอ่อนให้ลึกซึ้ง แต่การที่จะเข้าใจถึงเทคนิคและวิธีการแก้ไขนั้นควรจะได้มีการพิจารณาถึงคำนิยามของการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย เพื่อเป็นแนวทางในการเข้าใจขอบเขตจุดหมายของการบริการวิธีนี้

คำนิยามที่เป็นที่เข้าใจกันดีและแพร่หลายอยู่มากที่สุดอันหนึ่งก็คือนิยามของ Helen Harris Perlman ซึ่งได้เห็นว่า "สาระสำคัญของการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวทางสังคม สามารถที่จะสะสมความรู้ ความสามารถในการทำงาน รวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงบุคลิกลักษณะและการเสริมแรงและกำลังใจ ในการที่จะทำหน้าที่ทางสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ"

คำนิยามอันที่สองเป็นของ Bertha Reynolds ได้กล่าวว่า "การสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายมี ๒ สิ่งที่น่าสนใจคือ ตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมของเขา บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายจะไม่เพียงแต่ให้การบำบัดกับตัวบุคคลแต่อย่าง เดียวเท่านั้น ยังจะต้องช่วยเหลือสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของเขาด้วย เพราะทั้งสองสิ่งนี้จะต้องได้รับความสนใจในรูปของความเกี่ยวพันอย่างพลวัต (dynamic interaction) ในกระบวนการปรับตัวของบุคคล"

^๑Helen Harris Perlman, Social Casework : A Problem Process, (Chicago :University Chicago Press, 1957), p.17.

^๒Bertha C. Reynolds, "Can Social Casework be Interpreted to a Community as a Basic Approach to Human Problems?", The Family, 13 (February, 1933) pp. 336 - 342.

คำจำกัดความที่สามเป็นของ Warner Boehm ซึ่งเขาพยายามอธิบาย และทำความเข้าใจของกระบวนการปรับตัว (process of adaption) ของบุคคล ระหว่างตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อมของเขาโดยใช้ความคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาททางสังคม อันเป็นการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบทางสังคมและการกระทำที่เป็นพันธะผูกพันร่วมกันระหว่าง บุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม และบุคคลกับชุมชน ฉะนั้นการสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย จึงออกมาในความหมายที่ว่า "เป็นวิธีการให้ความช่วยเหลือและแสวงหาปัจจัยทางจิตวิทยา สังคมในการช่วยปรับปรุงตัวบุคคล สร้างสรรค์ จุดหนุนเกื้อกูลให้บุคคลสามารถกระทำหน้าที่ ทางสังคมของเขาได้อย่างสมบูรณ์"^๑

คำนิยามที่สี่ Herbert Stloup ได้อธิบายความหมายของงานสังคม สงเคราะห์เฉพาะรายไว้ว่า "งานสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย เป็นงานที่สนใจในการให้ ความช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนเป็นหลักเบื้องต้น เพื่อให้บุคคลลักษณะของเขาได้รับการพัฒนา อย่างเต็มที่ เนื่องจากงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายเกี่ยวข้องกับบุคคลแต่ละคนซึ่งจะ เนื่องจากเหตุใด ๆ ก็ตาม ไม่สามารถจะจัดและปรับตัวเองให้ดำรงอยู่โดยปกติสุข และต้องการ ความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นที่ชัดเจนว่า งานสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายเป็นประโยชน์ แก่มนุษย์ทุกคนเป็นจำนวนมาก ซึ่งโดยปกติก็จัดการดูแลตัวเองและดำเนินชีวิตไปได้ราบรื่น แต่แล้วก็อาจมีโอกาสที่จะประสบกับปัญหาซึ่งต้องการความช่วยเหลือจากภายนอก"^๒

^๑Warner W.Boehm, "The Social Work Curriculum Study and Its Implications for Family Casework" in Cara Kasius, ed., Social Casework in the Fifties, selected Articles, 1951 - 1960 (New York: Family Service Association of America, 1962), pp. 360 - 365.

^๒Herbert Hewitt Stloup, Social Work : An Introduction to the Field, Second Edition, (New York : American Book Company, 1960), p.3.

จากคำนิยามดังกล่าวช่วยให้เข้าใจถึงจุดหมายของการนำเอาวิธีการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายมาใช้ อย่างไรก็ตามการนำเอาหลักการให้คำปรึกษาแนะนำ (counselling) มาใช้ในการจัดบริการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายนั้นนับได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อบุคคลปัญหาอ่อน เพราะหลักการให้คำปรึกษาแนะนำนี้อาจจะช่วยแนะแนวทางอธิบายชี้แจงถึงจุดหมายในชีวิตของเขา และความหวังในอันที่จะเปลี่ยนบุคลิกลักษณะให้บุคคลสามารถกระทำหน้าที่ต่าง ๆ ทางสังคมได้ดีพอสมควร นอกจากนี้ยังได้ใช้หลักการแนะนำในการจัดโปรแกรมให้ความร่วมมือและช่วยเหลือต่อครอบครัวของเขา สำหรับกรณีบุคคลที่มีความผิดปกติทางด้านเขาวนัปัญหาอย่างหนักนั้น ก็อาจจัดบริการประเภทให้บุคคลปัญหาอ่อนได้แสดงกิจกรรมในสถานสงเคราะห์นั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองก็ควรที่จะเข้าใจถึง เป้าหมายเบื้องต้นของการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายนั้น การสร้างให้บุคคลปัญหาอ่อนสามารถช่วยตัวเองได้ก่อน เช่น การอาบน้ำ แปรงฟัน ขับถ่าย ใส่เสื้อผ้าได้ด้วยตนเอง จากนั้นจะเป็นจุดหมายระยะยาว ซึ่งจะออกมาในรูปของการจัดการบริการในการฝึกความสามารถและพัฒนาทักษะการทำงานในโรงเรียน อย่างไรก็ตามก็ควรดูประสงค์ทั้ง ๒ นี้ จะต้องได้รับความสนใจและร่วมมือจากทั้งที่โรงเรียนและทางบ้านด้วย เพราะปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จของการฝึกหัดนี้จำเป็นต้องอาศัยการพึ่งพาระหว่างการปฏิบัติและอารมณ์ และจะเป็นไปได้ดีถ้าได้รับความร่วมมือจากทางครอบครัว

วิธีการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม

วิธีการนี้หมายถึง การรวมกลุ่มของผู้ที่มีปัญหาคล้ายคลึงกัน เพื่อช่วยกันพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาของตน และเป็นวิธีการที่มุ่งใช้อิทธิพลของกลุ่ม เข้าแก้ปัญหาส่วนตัวของสมาชิกในกลุ่มรวมถึงการจัดกลุ่มเพื่อแสวงหาความรู้อันจะเป็นทางป้องกันปัญหา นอกจากนี้การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มยังเป็นวิธีที่ช่วยส่งเสริมให้สมาชิกมีความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างนักสังคมสงเคราะห์กับสมาชิกในกลุ่ม และก่อนที่จะอธิบายถึงวิธีการ ก็จะได้อธิบายถึงความหมายโดยทั่วไปของการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม

สำหรับ Schwartz^๑ ได้อธิบายว่า "กลุ่มคือระบบแห่งความสัมพันธ์ที่มีอยู่ภายในตัวมันเอง เป็นตัวแทนกรณีพิเศษของความสัมพันธ์ทั่วไประหว่างปัจเจกบุคคลกับสังคมของเขาเหล่านั้น" โดย Schwartz เห็นว่าการทำงานแบบกลุ่มเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการทำงานร่วมกันกับบุคคลประเภทปัญญาอ่อน เพราะการทำงานแบบกลุ่มมีการยืดหยุ่นในการเลือกความช่วยเหลือ และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการได้ตามความต้องการของสถานการณ์ และได้นิยามเป้าหมายของการทำงานแบบกลุ่มว่า "เป็นกระบวนการซึ่งปัจเจกบุคคลและสังคมของเขาสามารถติดต่อถึงกันและกันโดยผ่านส่วนรวมและสามารถบรรลุตามความต้องการของแต่ละบุคคล"

แนวความคิดในการจัดกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันของบุคคลปัญญาอ่อน จะต้องมีการจัดเตรียมพวกเขาให้ได้รับโอกาสเพื่อพิสูจน์ทัศนคติทางสังคม ทักษะและแบบแผนของความสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งจะสามารถให้เขาเหล่านั้นเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การทางสังคมที่กว้างขวางออกไปได้อย่างเหมาะสม การจัดรูปความช่วยเหลือแบบนี้มีความจำเป็นที่จะทำให้นักเรียนบุคคลผู้พิการทางสติปัญญาเกิดความมั่นใจว่าตนเองอาจประสบความสำเร็จในด้านการยอมรับของสังคม

การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มสำหรับบุคคลปัญญาอ่อน อาจแบ่งแยกออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ.-

๑. สำหรับครอบครัวหรือญาติของบุคคลปัญญาอ่อน หลักการสำคัญของการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มคือ การสร้างการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลปัญญาอ่อนกับบุคคลอื่นที่มีประสบการณ์ของปัญหาที่คล้ายคลึงกัน และเป็นการลดการหลีกเลี่ยงตัวเองออกจากสังคม

^๑William Schwartz "The Social Worker in the Group", New Perspectives on Services to Group : Theory, Organization, Practice, (New York : National Association of Social Workers, 1961), pp. 206-210.

๒. สำหรับบุคคลปัญญาอ่อนแต่ละราย มีความสำคัญมากในการที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ และถึงแม้ว่าจะแตกต่างไปจากข้อแรกแต่ก็มีเป้าหมายอันเดียวกันในการช่วยเหลือบุคคลปัญญาอ่อนแต่ละคนให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้พอสมควรและอยู่ในสังคมได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับระดับความสามารถของสังคมที่บุคคลปัญญาอ่อน เป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งการสังคมสงเคราะห์ทั้ง ๒ รูปแบบนี้จะได้อธิบายรายละเอียดออกไป

การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม กับครอบครัวของบุคคลปัญญาอ่อน

เนื่องจากความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของการเป็นปัญญาอ่อน และผลจากความบกพร่องนี้มีผลต่อบุคคลปกติที่เกี่ยวข้องด้วย งานสังคมสงเคราะห์จึงมุ่งที่จะช่วยให้เด็กปัญญาอ่อนแต่ละคนหรือญาติพี่น้องสามารถที่จะทำงานให้ดีที่สุดขณะที่อยู่ในสภาพสังคมโดยทั่ว ๆ ไปเป็นอันดับแรก ตามธรรมดาเมื่อมีเด็กหรือผู้ใหญ่ที่เป็นปัญญาอ่อนอย่างเด่นชัดเกิดขึ้น ความสามารถของครอบครัวในการที่จะดำเนินหน้าที่การงานตามปกติจะถูกรบกวนอย่างรุนแรงด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น ความไม่คุ้นเคยกับการปฏิบัติตัวต่อเด็กปัญญาอ่อน ซึ่งมีความต้องการเป็นพิเศษไปจากเด็กปกติ ความรู้สึกเรื่องการแยกตัวหนีซึ่งมีสาเหตุมาจากการมีสมาชิกพิการในครอบครัว และการผิดปกติซึ่งเกิดจากสถานการณ์เหล่านี้ ซึ่งดูเหมือนผิดจากธรรมดา และเป็นอันตรายมากจนบางรายไม่อาจจะยอมรับภาวะนี้ได้ ทั้งในด้านมาตรฐานส่วนบุคคลแลหลักเกณฑ์ทางด้านวัฒนธรรมที่ครอบครัว เป็นสมาชิกอยู่

จุดรวมสำคัญของการทำงานสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มร่วมกับครอบครัวของบุคคลปัญญาอ่อน จะอยู่ที่ความผิดปกติของสถานการณ์ทางสังคมซึ่ง เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของเขา ที่จะชี้ให้เห็นหลักสำคัญของปัญหาต่าง ๆ ที่มีขอบเขตเฉพาะ เช่น การบิดเบือนบทบาทภายในครอบครัว ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระบบครอบครัวที่จะขยายกระสวนของการปฏิสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่กว้างกว่าและปฏิบัติการทางจิตวิทยาต่อบุคคล

ปัญหาอ่อน

การสังคมนาเคราะห้แบบกรุ่มร่วมนกับครอบครัวอาจจะจัดเตรียมได้ในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดูแลเด็ก^๑ เช่น เครื่องอำนวยความสะดวกทางการแพทยโดยเฉพาะ ศูนย์เลี้ยงเด็กตอนกลางวัน, โรงเรียน, เครื่องอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับสนทนาการ, สถาบันประจำท้องถิ่น หรือโครงการต่าง ๆ ซึ่งถูกปรับให้เข้ากับปัญหาครอบครัวโดยทั่ว ๆ ไป เช่น คลินิกรักษาโรคจิตหรือตัวแทนของเด็กและครอบครัว^๒ และโครงการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเป็นปัญหาอ่อนมากกว่าการรักษาโดยตรง เช่น องค์การผู้ปกครองจุดประสงค์ของโครงการจะกำหนดขอบเขตรายละเอียดของการปฏิบัติงานของกรุ่ม เช่น ทีมงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการเด็ก จะออกมาในรูปของการแนะนำ ในขณะที่กิจกรรมกรุ่มขององค์การผู้ปกครองจะเป็นไปในด้านกิจกรรมชุมชน

ในการให้คำแนะนำของกรุ่มซึ่งดำเนินโครงการฝึกหัดเด็กด้วย เพื่อให้เด็กได้รับการยอมรับจากครอบครัวและปรับตัวเข้ากับควมบิบนันันเกิดจากการเป็นปัญหาอ่อน

^๑Helen L. Beck, The Closed Short Term Group : A Treatment Adjuncts for Parents of Mentally Retarded Children, (Washington, D.C.: U.S. Children's Bureau, 1965), pp.870 - 877.

^๒S. Thomas Cummings and Dorothy Stock, "Brief Group Therapy of Mothers of Retarded Children Outside of the Specially Clinic Setting," American Journal of Mental Deficiency, 66, No. 5 (1962), pp. 21 - 25.

โดยรูปแบบของการแนะนำเป็นกลุ่ม จะต้องแยกกลุ่มตามอายุของเด็กให้มีขนาดเล็ก เลียน การช่วย เหลือชนิดนี้จะต้องคำนึงถึงส่วนประกอบของการ เป็นปัญญอ่อน เป็นสำคัญ โดยมี วัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อช่วยให้ครอบครัวเข้าใจและสามารถดำเนินงานเลี้ยงดูผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นคนพิการอย่างถาวร บิดามารดามักรู้สึกว่าเป็นการยากยิ่งในการที่จะยอมรับสภาวะ การเป็นผู้ใหญ่ของบุตรหรือธิดาที่เป็นปัญญอ่อน และการให้คำแนะนำเป็นกลุ่ม โดยการเปิด โอกาสให้บิดามารดาได้ระบายปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ประสบมา การสังคสมสงเคราะห์แบบกลุ่ม นี้ควรจะทำร่วมกับสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกหัดผู้ใหญ่^๑ หรืออาจเป็น เครื่องประกอบอันจะ ยังประโยชน์ในการพัฒนาองค์การผู้ปกครอง^๒

จากการพิจารณาถึงชนิดของโครงการสังคสมสงเคราะห์แบบกลุ่ม จะเป็น การทำงานที่มีประสิทธิภาพมาก เพราะมีการสำรวจถึงลักษณะของการ เป็นปัญญอ่อนและปัญหา ที่จะเป็นที่ยอมรับของการทำงานแบบกลุ่ม และค้นหาองค์ประกอบสำคัญในการรักษาโรค

การ เป็นสมาชิกในกลุ่มทำให้บิดามารดาติดต่อกับครอบครัวอื่นโดยอัตโนมัติ ซึ่งนับ เป็นก้าวแรกของการ เริ่มพัฒนาการติดต่อกับผู้อื่นในกระบวนการที่มี ส่วนร่วมในเรื่องปัญหาของเด็กปัญญอ่อนที่เหมือน ๆ กัน บิดามารดาจะเผชิญกับสภาวะที่ผิดไป จากปกติในเรื่องการเลี้ยงดูเด็กปัญญอ่อนนั้น ไม่ช้าว่าจะ เกิดกับ เขาคนเดียวในโลก และยัง ไปกว่านั้น บทบาทของบิดามารดาซึ่งกำกวมและถูกครอบงำก็จะเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม และเพื่อให้ การสังคสมสงเคราะห์แบบกลุ่มได้บรรลุวัตถุประสงค์จึงควรจะศึกษาถึงความต้องการของสมาชิก ในกลุ่มและองค์ประกอบในการสังคสมสงเคราะห์แบบกลุ่มดังต่อไปนี้.-

Joyce Smith and Leonard Tabizel, "Description of a Group with Parents of Adults Subnormals, "Case Conference, Vol. 16, No. 10 (February, 1970), pp. 35 - 37.

^๒ Joseph T. Weingold and Rudolph P. Harmuth, "Group Guidance of Parents of Mentally Retarded Children, "Journal of Clinic Psychology, Vol. 10, No. 9, (January, 1953), pp. 18 - 25.

๑. หลักเกณฑ์ในการเลือกสมาชิกของกลุ่ม เกณฑ์ในการพิจารณาเลือกสมาชิกของกลุ่ม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก และสำหรับกลุ่มที่มีความยุ่งยากอันซับซ้อนของการเป็นปัญหาอ่อนก็ยิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้แนวความคิดที่รอบคอบว่า อะไรคือชนิดของปัญหาที่จะให้หลัก เกณฑ์ที่ดีที่สุดต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มที่จะเป็นประโยชน์ สำหรับชนิดของกลุ่มที่กล่าวนี้ จะ เน้นถึงการปิด เบือนหน้าทีและบทบาทของบิดามารดาที่เกิดขึ้น เหมือน เป็นผลผลิตจากความพิการของเด็ก ระดับของความพิการและพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกจะ เป็น เกณฑ์สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการคัดเลือก

อีกด้านหนึ่ง การคัดเลือกเด็กที่มีความพิการที่แน่นอนและอายุแตกต่างกัน ๓ หรือ ๔ ปี จะเป็นการเปิดโอกาสให้บิดามารดาได้แลกเปลี่ยนคำแนะนำมากไปกว่าเดิม และสำหรับครอบครัวที่เคยประสบปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อาจช่วยแก้ปัญหาในลักษณะเดียวกันได้ให้แก่อีกครอบครัวหนึ่ง โดยอาศัยนักสังคมสงเคราะห์ เป็นผู้ประสานหรือชี้แจงให้เข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ อย่งไรก็ตามนับว่าเป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งสำหรับกลุ่มบิดามารดา เพราะไม่เพียงจะช่วยให้แต่ละครอบครัวได้ทราบถึงวิธีที่จะจัดการดูแลเด็กของเขาเท่านั้น แต่ยังจะทำให้บิดามารดาได้เข้าใจลักษณะของการเป็นปัญหาอ่อนซึ่งพวกเขาอาจพบได้ในหมู่ญาติ เพื่อน และกลุ่มต่าง ๆ

ในการพิจารณาระดับของความพิการที่เราจะจัดกลุ่มเข้าด้วยกัน เพื่อให้มีประสิทธิภาพนั้นควรจะคำนึงถึงผลในอนาคตด้วย เพราะจะมีผลกระทบต้อทัศนคติและการดำเนินการของบิดามารดา ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มบิดามารดาของเด็กที่เป็นปัญหาอ่อนอย่างมาก ถ้าหากเรานำมารวมกับเด็กที่อยู่ในสภาพที่เสื่อมทรามอย่างรุนแรง จะทำให้เป็นผลเสียอย่างมาก ซึ่ง Yates และ Lederer^๑ ได้อธิบายว่า มีความสำคัญมากถ้าหากได้มีการรวบรวมประสบการณ์

^๑Mary L. Yates and Ruth Lederer, "Small Short - term Group Meeting with Parents of Children with Mongolism , "American Journal of Mental Deficiency , Vol. 65, No.4 (January 1961), pp. 118 - 124.

ความรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่มีลักษณะเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการบำบัด
ทางการแพทย์หรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) และจุดประสงค์ที่
สำคัญของกลุ่มนั้นไม่ใช่เพื่อให้สนับสนุนซึ่งกันและกันในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาการจัดการดูแลเด็ก
ปัญหาอ่อน แต่เพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถของบิดามารดาในการที่จะเสนอความเป็น
ปัญหาอ่อนต่อชุมชนและชักชวนให้ชุมชนยอมรับสภาพความพิการดังกล่าว

๒. การจัดระเบียบโครงสร้างของกลุ่ม

เพื่อให้กลุ่มได้รับความสะดวกในการวินิจฉัยทางการแพทย์ซึ่งจะ
เป็นการช่วยให้ครอบครัวยอมรับคำวินิจฉัยของการเป็นปัญหาอ่อน ในสภาพเช่นนี้การสังคม
สงเคราะห์แบบกลุ่มจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้จะต้องจัดโครงสร้างของกลุ่มให้กระตือรือร้น
รัดโดยมีจำนวนบิดามารดาตามที่กำหนดไว้ และมีการตกลงร่างโครงการในการปฏิบัติงาน
ร่วมกัน นอกจากนั้นในการจัดกลุ่มจะต้องมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่สามารถตอบสนองทาง
อารมณ์ด้วย ซึ่งจะเป็นการวางพื้นฐานด้านกำลังใจ และความเป็นปึกแผ่นทางสังคมอันเป็น
สิ่งที่ยอมรับได้ต่อการ เพื่อแก้ปัญหาความคับข้องใจ และปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่มากไป
กว่านั้น หากกลุ่มได้รับคำแนะนำในเรื่องการกำหนดบทบาทที่แน่นอนของบิดามารดามากกว่า
เรื่องการแก้ปัญหาความทุกข์ทางอารมณ์ อาจจะใช้โครงสร้างที่ไม่เน้นแบบแผนมากนักซึ่งจะ
ช่วยสนับสนุนการหันเหเข้าสู่สังคมให้เป็นประโยชน์ ความยืดหยุ่นเช่นนี้อาจจะแสดงออกได้
โดยการอนุญาตให้สมาชิกใหม่ได้เข้าร่วมในปัญหาหรือการอภิปรายเป็นบางโอกาส หรือเปิด
โอกาสให้ได้คบหาสมาชิกของครอบครัวที่เขาสนใจ เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเคยชินในการที่จะอธิบาย
สภาพและความรู้สึกของพวกเขาต่อบุคคลภายนอกได้ สิ่งนี้อาจจะเป็นการทำให้ง่ายขึ้นสำหรับ
พวกเขาในการที่จะตีความหมายของการเป็นปัญหาอ่อนของบุตร และการเข้าไปมีส่วนร่วม
ทางสังคมกับเด็กอื่น ๆ หรือเพื่อนที่เป็นปัญหาอ่อนด้วยกัน ในการแนะนำให้บุคคลภายนอกรู้จัก
กลุ่มก็จะเป็นหนทางที่ดีในการทำให้ความรู้สึกที่ไม่ดีที่เก็บซ่อนไว้ในใจนั้นหมดไป

การรักษาที่เน้นหนักในเรื่องกลุ่มที่เป็นแบบ *open-ended* ให้ผลน้อยกว่าเนื้อหาหรือเรื่องที่ยกปราชัยในกลุ่มแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่สำคัญ แต่จะให้ผลเกี่ยวกับความรู้สึกที่ซ่อนอยู่ภายในของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม และพร้อมที่จะให้บุคคลภายนอกที่สนใจเข้ามาร่วมด้วย ยิ่งไปกว่านั้นวิธีการเข้าถึงปัญหาที่แตกต่างกันออกไปที่สมาชิกเข้าร่วมใหม่เสนอ ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการกระตุ้นที่เห็นได้ชัดเช่น มารดาของเด็กชายปัญญาอ่อนอย่างรุนแรงวัย ๔ ขวบ ซึ่งมีปัญหาทางพฤติกรรม มารดาผู้นี้ได้เข้าร่วมในกลุ่มของผู้ปกครองที่มีบุตรเป็นปัญญาอ่อนระดับปานกลางและรุนแรง ต่อมา ๒ - ๓ เดือนหลังจากกลุ่มนี้เปิด มารดาผู้นี้เริ่มต้นพูดทันทีเมื่อมีการประชุม โดยกล่าวถึงความสิ้นหวังของครอบครัวในการฝึกฝนให้บุตรของเธอใช้ห้องน้ำ และความกลัวของคนอื่น ๆ ในครอบครัว ซึ่งมีพื้นฐานจากความจริงว่า บุตรที่เป็นปัญญาอ่อนของเธอจะไม่สามารถเข้ารับการศึกษตามที่กำหนดได้ เพราะความบกพร่องทางสังคมยังมีอยู่ หลังจากการอภิปรายเกี่ยวกับสถานะของเด็กผ่านไป เธอก็พูดถึงสาเหตุของการเป็นปัญญาอ่อนตามรายงานของแพทย์ซึ่งเป็นผลมาจากการมีไข้สูงในขณะที่เป็นหัด และเธอก็สรุปว่าการมีบุตรของเธอนับ เป็นกรณีที่ย่ำแย่

ในการประชุมกลุ่มสำหรับผู้ปกครองก็จะได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหาด้านพฤติกรรมของเด็กและมีโอกาสแสดงความรู้สึกของพวกเขาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ และได้พัฒนาความรู้สึกร่วมกันของกลุ่ม (*group solidarity*) รวมทั้งได้ประสบกับความรู้สึกของการที่จะได้รับความสำเร็จโดยส่วนตัวในการแก้ไขปัญหากับเด็กของตน นอกจากนั้นยังได้ข้อสรุปที่ทำให้ชีวิตมีคุณค่าสำหรับแต่ละคน และจะได้เกณฑ์ประเมินที่จะสะท้อนให้เห็นความหวังของบิดามารดามากกว่าจะเป็นสิ่งที่เกี่ยวกับตัวเด็กเอง

๓. องค์ประกอบของขนาดและเวลา

ขนาดของกลุ่มที่จะให้ผลดีที่แตกต่างกันไปตามเป้าหมายของการบำบัดจะต้องมีขนาดที่จำกัดมากที่สุด สำหรับกลุ่มที่มีเป้าหมายแบบเข้มข้น (*intensive*) สมาชิกควรจะอยู่

ในเกณฑ์ระหว่างจำนวน ๓๐ - ๑๒ คน เพราะสมาชิกจำนวนเท่านี้จะทำให้การทำงานหรือการช่วยเหลือกันได้ใกล้ชิดขึ้นและก็เป็นกลุ่มที่ไม่เล็กเกินไป ชั่วโมงในการประชุมควรใช้ประมาณ ๑ - ๑½ ชั่วโมง เพื่อเปิดโอกาสให้มีการทำงานช่วยเหลือกัน

สำหรับการยืดหยุ่นของเวลา เราจะต้องดูว่าถ้าเรื่องที่ประชุม เป็นเรื่องวิกฤตอาจจะต้องใช้เวลาต่างไปจากการประชุมที่เกี่ยวกับการปรับตัวซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน

๔. เนื้อหาที่เป็นจุดรวมของกลุ่ม

เมื่อบิดามารดาได้รับเชิญมาเข้าร่วมกลุ่มแล้ว จะต้องอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้พวกเขาทราบและเข้าใจ ให้พวกเขาทราบว่าเด็กปัญญาอ่อนได้เกิดปัญหาขึ้นอย่างไร และหาทางให้บิดามารดาร่วมมือกันในการทำงาน เป็นกลุ่มซึ่งจะสามารถผ่อนคลายความตึงเครียดลง และควรแนะนำวิธีการสำหรับช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อน สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การตั้งวัตถุประสงค์ซึ่งควรได้รับความเห็นชอบจากบิดามารดาที่มาประชุมกลุ่ม เพราะความรู้สึกเหมือนกันของกลุ่ม เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเข้าถึงประสบการณ์ซึ่งบิดามารดาหลายคนมีส่วน เกี่ยวข้อง การสร้างวัตถุประสงค์จะจงใจได้โดยการเชิญให้สมาชิกทุกคนอภิปรายสั้น ๆ ถึงลักษณะที่ปรากฏเห็นได้เด่นชัด เช่น อายุ เพศ ลักษณะ ของความไม่สมประกอบ และระดับความสามารถในการทำงานของบุตร รวมทั้งเล่าถึงปัญหาที่กำลัง เป็นอยู่ ซึ่งทำให้เกิดความตึงเครียด วิธีนี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องกับผู้อื่นในกลุ่ม เพราะจะทำให้พ่อแม่เข้าใจเรื่องเดือดร้อนของตนเอง โดยมองจากการสะท้อนปัญหาของครอบครัวอื่น ๆ และการแสดงออกในการยอมรับปัญหา เต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในประสบการณ์ ถึงแม้ว่าจะรู้สึกปวดร้าวจิตใจ ก็ยังช่วยนำไปสู่การเปิดเผยปัญหาที่บิดามารดาคิดว่าไม่สำคัญ และไม่ยอมรับ นักสังคมสงเคราะห์สามารถช่วยให้กระบวนการร่วมกันนี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยการรวบรวมปัญหาต่าง ๆ ภายหลังจากที่กลุ่มแสดงความคิดเห็นแล้วและ เป็นผู้เลือกดำเนินปัญหาได้ว่าควรมาก่อนหรือหลัง

๕. การดำเนินการที่เป็นประโยชน์

บิดามารดาส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะกล่าวถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น กาวเสียงดู การฝึกนิสัย

ซับซ้อน การนอน ที่เป็นจุดสำคัญของความวิตกกังวล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะมีการรวมกลุ่ม
 บิดามารดาและเริ่มต้นจาก เรื่องที่ถูกวิพากษ์เหล่านี้ และยิ่งกว่านั้นกลุ่มจะต้อง เตรียมหาวิธี
 ที่จะ เผชิญกับความต้องการที่เฉพาะเจาะจง มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการ
 ซึ่งก่อให้เกิดแหล่งรวมความรู้และความชำนาญที่สมาชิกทุกคนควรได้รับและนำไปใช้และชี้
 ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้

๖. การแก้ไขโดยการนำวิธีทางจิตวิทยา เข้าช่วย ในการแก้ปัญหา
 ความตึงเครียดซึ่งเกิดจากการมีบุตร เป็นปัญหาอ่อนน้อม วิธีการสังคสมองเคราะห์แบบกลุ่ม
 ที่นำมาใช้จะช่วยให้ง่ายขึ้นโดยการนำเรื่องราวทางจิตวิทยามาใช้ในอดีต เมื่อ ๒๐ หรือ
 ๓๐ ปีมาแล้ว มีหนังสือหลายเล่มที่เขียนเกี่ยวกับความรู้สึกของผู้ปกครองต่อ เด็กปัญหาอ่อน^๑
 และการสังคสมองเคราะห์แบบกลุ่มได้มีส่วนช่วย เหลือและลดความกดดันทางด้านความรู้สึก
 เหล่านี้ เช่น ความเสียใจ ความผิดหวัง ความกลัวในอนาคต และความสิ้นหวังที่เกิดขึ้น
 อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากลักษณะของตัวปัญหาที่แก้ไม่ตกนั้น เป็นส่วนหนึ่งของจิตวิทยา
 ซึ่งผู้ปกครองของเด็กปัญหาอ่อนต้องสมมุติ เอา เมื่อพวกเขาต้องเผชิญหน้ากับความบกพร่อง
 ตลอดชีวิตของบุตรของตนและการที่เด็กต้องไปเกี่ยวข้องกับสังคสม โดยผู้ปกครองมักจะวิตก
 กังวลต่อความรู้สึกที่ถูกรบกวนมาโดยตลอด ก็จะช่วยให้อบิดามารดาของเด็กปัญหาอ่อนทนต่อ
 ปัญหาที่พวกเขากำลัง เผชิญอยู่ได้^๒ โดยอาศัยกระบวนการของกลุ่ม (group process)
 ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองพบทางออกโดย เฉพาะความกดดันทางด้านอารมณ์

^๑Stanley C. Mahoney, "Observation Concerning Counselling with Parents of Mentally Retardation Children, "American Journal of Mental Deficiency, Vol.63, No.1 (July, 1958), pp. 21-25.

^๒Arthur Mandelbaum, "Group Process with Parents of Retarded Children," Children, Vol.14, No.2 (February, 1961), pp.227-233.

Gisela Konopka * ได้อธิบายว่า ทัศนญาณ (*insight*) จะมีประโยชน์มากในการทำงานร่วมกันของกลุ่ม เพราะเป็นการรักษาโดยไม่ต้องแสดงอารมณ์ที่ไม่ดีออกมาของสมาชิก การหยิ่งเห็นนี้อาจจะได้รับโดยที่สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนเข้าไปอภิปรายและช่วย เหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม

๗. บทบาทของนักสังคมสงเคราะห์ ในงานสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม นักสังคมสงเคราะห์จะมีบทบาทมาก เพราะปัญหาต่าง ๆ ที่กีดกันอยู่ภายในความรู้สึกของผู้ปกครองของบุคคลปัญหาอ่อน เป็นสิ่งที่ยากต่อการแก้ไขโดยตัวของผู้ปกครองเอง ดังนั้น นักสังคมสงเคราะห์จึงมีบทบาทที่จะต้องชี้แจงและอบรมความรู้ต่าง ๆ ให้แก่กลุ่ม ซึ่ง

ชี้ให้เห็นว่า ผู้ปกครองต้องการนักสังคมสงเคราะห์ เพราะผู้ปกครองขาดประสบการณ์และความมั่นใจในการจัดการเกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวกับเด็กปัญหาอ่อนของเขา และเป็นการเหมาะสมที่นักสังคมสงเคราะห์จะใช้บทบาทนี้ในการอธิบายความรู้ที่เฉพาะด้าน รวมทั้งประสบการณ์ในการทำงานต่อกลุ่ม โดยนักสังคมสงเคราะห์จะต้องปฏิบัติการในกลุ่มให้สม่ำเสมอต่อการตอบสนองของกลุ่มบิดามารดา และไม่ใช่เป็นการโฆษณาหาเสียงกับผู้ปกครอง นอกจากนี้ นักสังคมสงเคราะห์อาจใช้เทคนิคที่ช่วยส่งเสริมหน้าที่ที่สำคัญของบิดามารดาให้เฉพาะเจาะจงลงไป อาจเป็นการชี้ให้บิดามารดาเห็นว่าตนควรจะทำอย่างไรในการเลี้ยงดูบุตรที่เป็นปัญหาอ่อนซึ่งมักจะถูกมองข้ามไปเสมอ และเป็นเรื่องที่น่าท้อใจจิตใจของเด็กและทุกคนในครอบครัวด้วย

**Gisela Konopka, Social Group Work : A Helping Process, (New Jersey : Prentice - Hall, 1965), pp. 217 - 235.*

สำหรับการสังคมนา เคราะห์แบบกลุ่มจะต้องมีการจัดวางตัวของสมาชิก ให้เหมาะสมกับการให้ความช่วยเหลือ การกระทำหน้าที่ทางสังคมนา และสภาวะของครอบครัว ทั้งหมดที่มีสมาชิก เป็นปัญญาอ่อนโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมของ ครอบครัวและความสามารถทางสังคมนา เพื่อให้บุตรที่เป็นปัญญาอ่อนสามารถผสมผสานตนเองให้ เข้ากับรูปแบบ (pattezn) ของครอบครัวและสังคมนาได้ง่ายขึ้น ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่นักสังคมนา เคราะห์จะต้องอธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่กลุ่มได้นำมาอภิปรายซึ่ง เป็น เทคนิค เฉพาะ ในการจัดการกับปัญหาของแต่ละบุคคลด้วยหลักการที่ง่าย ๆ ที่จะให้ครอบครัวเข้าใจได้ดีขึ้น

๘. การแก้ปัญหาความตึงเครียดภายในครอบครัว ความตึงเครียดที่เกิดขึ้น นั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการมีบุตร เป็นปัญญาอ่อน ดังนั้นในการสังคมนา เคราะห์ แบบกลุ่มจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะให้สมาชิกที่เป็นผู้ปกครองของเด็กปัญญาอ่อนได้มา อภิปรายถึงปัญหาที่พวกเขาประสบอยู่ และอาจจะได้ความคิดมาแลกเปลี่ยนอย่างมีความสุข และเจริญเติบโตเต็มที่ และยิ่งไปกว่านั้นการมีเด็กปัญญาอ่อนในครอบครัวและเด็กมีความ พิการอย่างอื่นด้วยก็จะทำให้เกิดความตึงเครียดมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม เพื่อลดความตึงเครียด โดยเฉพาะสำหรับกลุ่ม ของครอบครัวที่มีความสนิทสนมกันมากจะทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมนาดีขึ้น ซึ่งเป็น ความสัมพันธ์ที่ต่อ เนื่องมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่ทำงานร่วมกันของสมาชิกทั้งหมด ภายในครอบครัวกับคนอื่น ๆ ในชุมชน ฉะนั้นจึงมีความสำคัญในแง่ของพลัง (dynamics) ที่อยู่ในความสนิทสนมกันของครอบครัวที่จะช่วยให้การกระทำหน้าที่ได้ผลดีเท่าที่จะ เป็นไปได้ จะทำให้การสังคมนา เคราะห์แบบกลุ่มดำเนินไปด้วยความสำเร็จสมตามความมุ่งหมาย

การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มกับบุคคลปัญญาอ่อน

การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับบุคคลปัญญาอ่อนโดยตรงนี้จะช่วยลดการแยกตัวเองออกจากสังคม (social isolation) ซึ่งมักจะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากภาวะการไร้ความสามารถของบุคคลปัญญาอ่อน จากการแยกตัวอยู่ตามลำพังของเด็กปัญญาอ่อนตามที่ถูกปกครองของเด็กปัญญาอ่อนได้ประสพมาและยังได้มีการสำรวจเพื่อศึกษาว่าปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบต่อตัวเด็กเองอย่างไรบ้าง สำหรับเด็กปัญญาอ่อนการแยกตัวออกจากสังคมซึ่งไม่ได้เกิดจากทัศนคติและพฤติกรรมของตนในสังคมต่อเด็กปัญญาอ่อนเท่านั้น แต่เกิดจากการที่การทำหน้าที่ทางสังคม เลวลง และการไร้ความสามารถของบุคคลปัญญาอ่อน ฉะนั้นการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มกับบุคคลปัญญาอ่อนจะต้องดำเนินพร้อมกันไปกับบทบาททางสังคมซึ่งจะช่วย เป็นการสร้างความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง และทักษะทางสังคม ซึ่งกำลังพัฒนาเพื่อช่วย เหลือการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มโดยทักษะดังกล่าวอาจจะเกิดความขัดข้อง เพราะความสามารถในการปรับตัวที่ไม่ได้ดี เท่าที่ควรของเด็กปัญญาอ่อนที่ติดตัวมาแต่กำเนิด โดยเฉพาะการเป็นปัญญาอ่อนขนาดปานกลางและขนาดหนัก หรือการขาดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถซึ่งเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของสภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยในการเจริญเติบโตของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยากจน

ในการนำเอาวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับความต้องการทางสังคมของบุคคลปัญญาอ่อนนั้น ต้องอาศัยงานสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม ซึ่งเป็นการแสดง เป้าหมายและบทบาทหรือหน้าที่ของสังคมที่สมาชิกแต่ละบุคคลที่เป็นปัญญาอ่อนซึ่งมีความสามารถต่างกันตามระดับของการเป็นปัญญาอ่อน สำหรับคนปัญญาอ่อนระดับปานกลางนั้น เป็น เป้าหมายสุดท้ายที่ควรจะเป็นความสัมพันธ์ที่ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง นายจ้าง, เพื่อนร่วมงาน และกลุ่มทางสังคมที่เป็นทางการมากขึ้น เช่น สหภาพแรงงานหรือกลุ่มศาสนา กับบุคคลปัญญาอ่อนแต่ละบุคคลไม่ว่าระดับปานกลางหรือขนาดหนักแม้ว่าความสัมพันธ์จะมีอยู่ภายในขอบเขตที่จำกัดก็ตาม แต่อย่างไรก็ดีนับว่าเป็นลักษณะที่สำคัญอันหนึ่ง

ในการปรับตัวเอง เข้ากับสังคมของพวกเขาและควรจะมีการช่วยพัฒนาการปรับตนเองให้
เข้ากับสังคมพวกเขาได้ด้วย การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มจะมีส่วนในการช่วยผสมผสาน
ความแตกต่างในระดับต่าง ๆ ของการเป็นปัญญาอ่อนและจะต้องคำนึงถึงปัญหาของบุคคล
ปัญญาอ่อนด้วย

ปัจจัยที่สำคัญมาก ๓ ประการของการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มต่อ
บุคคลปัญญาอ่อน โดยไม่คำนึงถึง ระดับการเป็นปัญญาอ่อน และสภาพทางสังคมของพวกเขา
ประการแรกคือ ลักษณะของสังคมที่กำลังเป็นอยู่ สภาพจิตวิทยา, สรีรศาสตร์ของการเป็น
ปัญญาอ่อน ประการที่สอง แบบแผนของพฤติกรรมทางสังคมที่บุคคลปัญญาอ่อนรับเอาไว้
และมีการโต้ตอบภายใต้ความรู้สึกหรือสังเกตเห็นจากการตอบสนองของสมาชิกของสังคมที่
เป็นปกติ ประการที่สาม การปิดเปื้อนและการเสื่อมค่าในความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางลบ
ลักษณะที่แตกต่างกันในสถานการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคลของผู้ที่เป็นปัญญาอ่อน ซึ่งมีผลต่อ
ความเข้าใจตนเองที่ต่างกัน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายไว้ เช่น Cobb
ได้อธิบายเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองของบุคคลปัญญาอ่อนแต่ละคนในสิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไป^๑
ส่วน Segal ได้กล่าวว่า ความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่าเป็นจุดที่สำคัญในการนำไปสู่ผู้ใหญ
ในการที่จะบรรลุนความต้องการในการหาเลี้ยงชีพของตัวเอง^๒ และ Ferguson, Parnicky

^๑Henry V. Cobb "The Attitude of the Retarded Person
toward Himself, " Stress in Families of the Mentally Handicapped(Brussel:
International League of Society for the Mentally Handicapped, 1967),
pp.108 - 121.

^๒Arthur Segal "Some Observation about Mentally Retarded
Adolescents, " Children, Vol.14, No.6 (November-December, 1967), pp.228-235.

และ Brown ได้อภิปรายปัญหาอันเดียวกันนี้ของคนไข้ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ที่กำลังเผชิญหน้ากับการตั้งถิ่นฐานใหม่ในชุมชน^๑

การทำความเข้าใจถึงปัจจัยทั้ง ๓ ข้อดังกล่าวข้างต้น เป็นสิ่งสำคัญมากในการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มกับบุคคลปัญหาอ่อน เพราะปัจจัยดังกล่าวจะทำให้เราเข้าใจลักษณะที่แท้จริงของปัญหาในการทำงานช่วยเหลือกันและกันในสังคมซึ่งบุคคลปัญหาอ่อน เผชิญอยู่ และจากอาการของโรคหรือแ่งมุมต่าง ๆ ของการรักษา ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้เราพิจารณาถึงความช่วยเหลือที่ประสิทธิภาพของกลุ่มสามารถที่จะช่วยเหลือบุคคลปัญหาอ่อนแต่ละบุคคลหรือทั้งชั้นเรียนได้

ในการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มก็เหมือนกับวิธีการสังคมสงเคราะห์ เฉพาะรายและการจัดระเบียบชุมชน โดยต่างก็มุ่งการบรรลุความต้องการปกติและความต้องการพิเศษของบุคคลปัญหาอ่อนและการวางแผนโครงการในการดำเนินงาน แต่บางครั้งก็มีความมุ่งหมายที่ต่างกันออกไป ซึ่งแนวคิดในการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มที่ *Gisela Konopka* ได้ให้คำนิยามว่า "กระบวนการของกลุ่มเป็นขอบข่ายของการปฏิสัมพันธ์ทางจิตวิทยาซึ่งดำเนินต่อไปในทุกๆกลุ่ม กระบวนการ สังคมสงเคราะห์หมายถึงพลังความช่วยเหลือซึ่งตระหนักอยู่ในใจโดยมีนักสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มเข้ามาเป็นผู้ช่วยก่อให้เกิดความสัมพันธ์" ถ้าเรามองดูบุคคลปัญหาอ่อน

^๑*Janet T. Ferguson, "The Use of Social Group Work to Prepare Residents for Community Placement", paper presented at Annual Meeting of American Association of Mental Deficiency, Denver, Colo., May, 1967; and Joseph T. Parnicky and Leonard N. Brown, "Introduction Institutionalized Retarded in the Community," Social Work, Vol. 9, No. 1 (January, 1964) pp. 28 - 40.*

ก็เหมือนกับบุคคลที่สังคมได้ปิด เขื่อนไปจากการที่ได้มีการโต้ตอบทางสังคมที่เป็นไปในทางลบ ดังนั้น การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มจึง เป็นกระบวนการที่จะช่วยแก้ไขให้บุคคลปัญหาอ่อนได้รับแบบแผนของการเข้าไปมีส่วนทางสังคมที่เป็นปกติโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใหญ่หรือกลุ่มเพื่อน (peer groups) ในเรื่องนี้ การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มจะต้องรับผิดชอบในการทำหน้าที่ที่จะช่วยเพิ่มการพัฒนาทางสังคมของบุคคลปัญหาอ่อนแต่ละคนที่มีความบกพร่องมาแต่กำเนิดสำหรับพวกปัญหาอ่อนปานกลาง แต่ถ้าเป็นบุคคลปัญหาอ่อนขนาดหนักงานสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มจะมุ่งไปในทางการจัดประสบการณ์และให้พวกเด็กปัญหาอ่อนได้มีโอกาสพัฒนาทางสังคมซึ่งคล้ายกับ เป็นการเยียวยาหรือการป้องกันโดยการจัดนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับระดับอายุของบุคคลปัญหาอ่อนและประสบการณ์ทางสังคมที่แล้วมา

งานสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มจัดว่าเป็นการช่วยเหลือที่สำคัญแบบหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม และแสดงให้เห็นถึงแบบอย่างในการปรับตัวของบุคคลปัญหาอ่อนไม่ว่าจะมีระดับอายุเท่าไร นอกจากนั้นการสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่มจะเป็นการช่วยในเรื่องการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ เพื่อเตรียมบุคคลปัญหาอ่อนในการที่จะไปปรับบทบาททางสังคมที่สมบูรณ์ขึ้นและเป็นที่น่าพอใจเมื่ออยู่ในระดับผู้ใหญ่

การจัดระเบียบชุมชนในงานช่วยเหลือบุคคลปัญหาอ่อน

วิธีการทางสังคมสงเคราะห์นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้วิธีการทางสังคมสงเคราะห์ทั้ง ๓ วิธีการผสมเข้าด้วยกัน ส่วนจะเลือกวิธีไหนก็แล้วแต่ความจำเป็น

สำหรับการจัดระเบียบชุมชนนั้นแตกต่างไปจากวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ โดยเฉพาะราย และการสังคมสงเคราะห์กลุ่มในด้านการพัฒนาการภายในตัวมันเอง ซึ่งมีความสำคัญในการจัดระเบียบประเพณีทางสังคม ก่อนอื่นก็ขอให้ทำความเข้าใจว่าบุคคลปัญหาอ่อนนั้นเป็นปัญหาเฉพาะในท้องถิ่นที่ท้องถิ่นนั้นจะต้องให้ความสนใจ และจัดชุมชนที่อยู่อย่างเหมาะสมให้ เพราะเนื่องจากบุคคลปัญหาอ่อนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจำกัดไม่ให้เพิ่มขึ้นมาก นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับ

กับลักษณะอีกหลายประการ เช่น

๑. ปัญหาของบุคคลปัญญาอ่อนนั้นเราไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และอาจจะก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาในชุมชนที่ใหญ่ขึ้น
๒. บุคคลปัญญาอ่อนระดับต่าง ๆ ย่อมมีการปรับตัวต่อชุมชนที่แตกต่างกันออกไป
๓. บุคคลปัญญาอ่อนมักจะมีปัญหาในเรื่องความยากจนซึ่งกลายเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคมในทุกวันนี้^๑

ภาวะปัญญาอ่อนนี้เราอาจจะอธิบายได้ว่า มันเป็นปัญหาต่อสภาพแวดล้อม เมื่อการกระทำหน้าที่ของบุคคลปัญญาอ่อนไม่ว่า เด็กหรือผู้ใหญ่ไม่เป็นไปตามกระบวนการและเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องกัน เช่น เป็นปัญหาเฉพาะตัวบุคคลที่ยังมีผลต่อสภาวะที่เกิดความยากจน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่เราจะต้องนำเอากระบวนการจัดระเบียบชุมชนทั้งในด้านทฤษฎี วิธีการ และความต้องการบทบาทของการจัดระเบียบชุมชนในทุกวันนี้มาช่วยแก้ไขปัญหา

คำว่า "Community Organization" หรือการจัดระเบียบชุมชนในที่นี้หมายถึง แบบ (type) และการจัดลำดับกิจกรรมขั้นพื้นฐานโดยตรงเพื่อให้การบริการบุคคลปัญญาอ่อนได้พัฒนาออกไปมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่คล้ายกับงานสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายและสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม แต่การจัดระเบียบชุมชนเป็นการจัดแผนงานที่ใหญ่กว่าและใช้วิธีการกระทำทางสังคมโดยตรงในการแก้ไขปัญหาทางสังคม ซึ่งรวมไปถึงวิธีการป้องกันและการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคลปัญญาอ่อน

^๑Rodyer. L.Hurley, Poverty and Mental Retardation : A Causal Relationship, (State of New Jersey : Department of Institutions and Agencies, Division of Mental Retardation, Planing and Implementation Project, April, 1968), pp. 227 - 233.

จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของการจัดระเบียบชุมชนต้องงานบุคคลปัญหาอ่อนนั้น เพื่อช่วยให้บุคคลปัญหาอ่อนและครอบครัวของเขา มีการปรับตัวและการปฏิบัติตัวเองให้เข้ากับสภาพสังคม ซึ่งการจัดระเบียบชุมชนจะมีบทบาทในการพัฒนาการบริการที่กำลังดำเนินอยู่ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ โดยทั่วไปแล้วการจัดระเบียบชุมชนก็คือ การกำจัดอุปสรรคต่าง ๆ ของการพัฒนาสังคมไม่ว่าจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลปัญหาอ่อนหรือครอบครัวของเขา บทบาทที่เด่นชัดของการจัดระเบียบชุมชนจะ เน้นการพัฒนาการบริการที่ยังไม่เพียงพอของสังคม โดยจะมีนักสังคมสงเคราะห์ เป็นผู้ปฏิบัติงานการจัดระเบียบชุมชนสำหรับบุคคลปัญหาอ่อน โดยจะต้องปฏิบัติงานของตนภายในขอบเขตเงื่อนไขที่ได้อ้างไว้ให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการบริการบุคคลปัญหาอ่อนแต่ละคนโดยไม่จำกัดอายุและความสามารถ นอกจากนั้นยังมีปัญหาความยากจนและความกดดันต่าง ๆ ที่จะเป็นอุปสรรคของการจัดบริการการพัฒนาการทางอารมณ์ และกระบวนการทางสังคมซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการนำไปสู่ช่วยผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา นอกจากนั้นยังต้องช่วยให้ชุมชนเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับปัญหาอ่อน ความเป็นอยู่ในสังคมและการแสดงออกในสังคมของบุคคลปัญหาอ่อน เพื่อว่าชุมชนจะสามารถพัฒนาระบบที่เป็นแบบแผนสำหรับคนปัญหาอ่อนและครอบครัวของเขาที่จะช่วยให้ลดการละทิ้งของสังคมจนทำให้พวกเขา รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งในชุมชนจะต้องมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจและช่วยกันค้นหาสาเหตุของปัญหา และเช่นเดียวกันการให้บริการ เหล่านี้จะสร้างความสามารถในการอยู่ในสังคมของบุคคลปัญหาอ่อน และช่วยปรับปรุงสถานภาพของพวกเขา โดยธรรมชาติของปัญหาอ่อนก็คือการไร้ความสามารถจะต้องแก้ไขให้ได้ เพราะฉะนั้นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือช่วยให้ชุมชนปรับปรุงความคิดหรือหลักการต่าง ๆ ของชุมชนให้เหมาะสมกับความไม่สมบูรณ์ของบุคคลปัญหาอ่อน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม

นอกจากนี้วัตถุประสงค์ที่พิเศษออกไปอีกของการจัดระเบียบชุมชนซึ่ง

Warren^๑ ได้กล่าวไว้คือ (๑) ความสำเร็จของการใช้กำลังสติปัญญา (Task Accomplishment) โดยเป็นจุดมุ่งหมายที่มองเห็นได้ในอนาคตที่เกี่ยวข้องกันไปเช่น การรวบรวมชุมชนเพื่อที่จะจัดหาที่อยู่ในชุมชนให้แก่บุคคลปัญญาอ่อนที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ (๒) การพัฒนาหรือการสร้างความมั่นคงของรูปแบบต่าง ๆ ของกิจกรรมของตน ซึ่งเฉพาะวัตถุประสงค์พิเศษของการจัดระเบียบชุมชนทั้ง ๒ ประการนี้ อาจจะมองในแง่การขยายการบริการให้แก่บุคคลปัญญาอ่อนได้ แต่ก็ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้อย่างเพียงพอ เนื่องจากความต้องการของบุคคลปัญญาอ่อนนั้นแตกต่างกันไปตามอายุ ประสบการณ์ และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดระเบียบชุมชนที่จะต้องให้ผลในด้านความเข้าใจที่ดีขึ้น เกี่ยวกับปัญญาอ่อนและความมั่นคงของรูปแบบต่าง ๆ ของการติดต่อระหว่างส่วนต่าง ๆ ในชุมชน

การพัฒนาการบริการสำหรับบุคคลปัญญาอ่อนสามารถที่จะแบ่งลักษณะของกิจกรรม ออกกว้าง ๆ เป็น ๓ ส่วน คือ.-

๑. การวางแผนเพื่อจัดบริการใหม่ การวางแผนงานจะแตกต่างกันตามระดับของหน่วยงานในชุมชนระดับประเทศ รัฐ และเมืองใหญ่ ๆ โดยการมุ่งเข้าไปสู่ปัญหาหลัก ๆ โดยจะมีการดูแลที่ต่อเนื่องกัน แผนงานใหม่นี้โดยทั่วไปแล้วจะได้รับการสนับสนุนจากเงินทุนของรัฐบาลและจากหน่วยงานอาสาสมัคร

๒. การส่งเสริมการบริการต่าง ๆ ในหน่วยงาน โดยการพัฒนาการขยายงานของการบริการในหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้เริ่มการบริการแก่บุคคลปัญญาอ่อนเช่น โรงพยาบาลที่บริการในเวลากลางวัน (day hospital) สำหรับบุคคลปัญญาอ่อนขนาดหนักหรือผู้พิการที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ นอกจากนั้นจะต้องมีการกระตุ้นการขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับบุคคลปัญญาอ่อนโดยตรง เช่น เพิ่มที่พักอาศัยในสถานสงเคราะห์หรือแผนกพยาบาลซึ่งเป็น

Roland L. Warren, The Community in America (Chicago, Rand McNally, 1963), pp. 285 - 297.

ส่วนหนึ่งของการดำเนินงานที่เป็นแผนแผนของชุมชนหนึ่ง และเชิงตรงส่วนที่สงวนไว้ใช้สำหรับบุคคลปัญหาอ่อน ควรจะได้นำมาเพิ่มการส่งเสริมในโครงการดังกล่าวด้วย

๓. การรวมงานการจัดระเบียบของอาสาสมัครให้เข้ามามีส่วนในการวางแผนงานของการบริการต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองของบุคคลปัญหาอ่อน

การจัดระเบียบดังกล่าวทั้ง ๓ แบบนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับการจัดระเบียบชุมชนที่เสนอแนะโดย Gurin และ Perlman ซึ่งถือว่าการจัดระเบียบชุมชนเป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการวางรูปแบบหรือวิธีการของการจัดระเบียบทางสังคม กฎเกณฑ์หรือรูปแบบที่กำหนดขึ้นนี้ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ๓ ส่วน ดังนี้คือ สมาคมอาสาสมัครต่าง ๆ หน่วยงานที่ให้การบริการเป็นอาชีพ และส่วนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนและกำหนดงาน ซึ่งหน่วยงานทั้งสามส่วนนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับปัญหาของบุคคลปัญหาอ่อนและรูปแบบแผนของการจัดระเบียบชุมชนนั้นขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจจะจัดตามความต้องการของกลุ่มบุคคลปัญหาอ่อนแต่ละกลุ่มที่มีระดับเขวี้ยงปัญหาต่างกันออกไป แต่จะต้องมีการประสานงานกันโดยอาศัยกลุ่มผู้ปกครอง

สำหรับบุคคลปัญหาอ่อนที่มีความเป็นอยู่ในระดับต่ำ (lowest economic group) ความไม่สมประกอบที่เกิดขึ้นอาจจะไม่เป็นเรื่องที่คิดว่าร้ายแรงมากสำหรับเขาและส่วนใหญ่พบว่าพวกนี้มักจะเป็นปัญหาอ่อนขนาดปานกลาง อันเนื่องมาจากความกดดันทางสังคม ดังนั้นรูปแบบของการจัดระเบียบชุมชนสำหรับพวกนี้จะต้องขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมทางสังคมที่จะพิจารณาถึงความต้องการเฉพาะกลุ่ม

สำหรับบุคคลปัญหาอ่อนที่ครอบครัวอยู่ในระดับชนชั้นกลาง^๑ (*middle class*) ความเป็นปัญหาอ่อน เป็น เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความตึงเครียดทางจิตใจในการปรับตัวด้วยความกังวลใจอันใหญ่หลวง เกี่ยวกับว่าจะทำอย่างไรจึงจะสามารถทำให้เข้าได้กับเหตุการณ์ดังกล่าวได้ และจะทำอย่างไรจึงจะเข้าถึงความต้องการที่ผิดปกติของบุคคลปัญหาอ่อน สำหรับบุคคลกลุ่มนี้การช่วยเหลือจะทำในรูปของการให้บริการที่จะไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกในชีวิตครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์อยู่สองประการคือ ประการแรก การส่งเสริมให้มีการพัฒนาและการกระทำหน้าที่ทางสังคมของบุคคลปัญหาอ่อนเพื่อที่ว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เขาขาดไปจะสามารถกลับคืนมาได้ อีกประการหนึ่งคือ การรักษาความเป็นอยู่ของครอบครัวภายในสังคม แม้ว่าวัตถุประสงค์ประการที่สองนี้จะไม่เด่นชัด แต่ก็เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของการบริการ เพราะเกี่ยวข้องกับครอบครัวและคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การให้บริการทั้ง ๒ ประการนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิดเกี่ยวกับบาททางสังคม และจุดมุ่งหมายในการจัดบทบาททางสังคมที่เหมาะสมกับบุคคลปัญหาอ่อน นอกจากนั้นบุคคลปัญหาอ่อนควรจะต้องได้รับการบริการที่ออกมาในรูปเดียวกันได้แก่ การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์เท่าที่จำเป็น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ การให้การศึกษาศึกษาอาชีพ การเข้าทำงาน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

รูปแบบการช่วยเหลือแก่สมาชิกที่เป็นปัญหาอ่อนจะเป็นรูปแบบที่แน่นอนสำหรับครอบครัว และความช่วยเหลือที่จำเป็นอาจจะเป็นการช่วยเหลือภายในบ้าน เพื่อช่วยให้ผู้ปกครอง

^๑ในที่นี้คำว่า "ชนชั้นกลาง" หมายถึงครอบครัวหรือบุคคลก็ตามที่มีรายได้เกินจากรดับยากจน

มีโอกาสในการดูแลบุตรคนอื่น ๆ ด้วย และช่วยแนะนำการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่นำไปอันเกิดจากบุคคลปัญญาอ่อน การบริการเหล่านี้ควรจะได้เตรียมเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

สำหรับกลุ่มของบุคคลปัญญาอ่อนและครอบครัวที่มีปัญหาในการปรับตัวทางสังคมอันเนื่องมาจากปัญหาการกีดกันทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภาพพจน์ที่แตกต่างไปจากกลุ่มแรก แต่สิ่งที่สำคัญของการจัดระเบียบชุมชนคือ ควรจะนำเด็กปัญญาอ่อนที่มีความสามารถมารวมไว้กับกลุ่มประชากรที่มีเป้าหมายทางสังคม^๑ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาสังคมและปัญหาทางวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้น และกลุ่มบุคคลปัญญาอ่อนกลุ่มนี้ทางสังคมควรจะมีการจัดสวัสดิการสังคมให้ตั้งแต่การจัดรายได้ให้เพียงพอเพื่อลดความยากจน รวมทั้งการให้บริการรักษาพยาบาลและการศึกษา การบริการทางสังคมจิตวิทยา ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ยากจน จุดมุ่งหมายของการให้บริการเพื่อจะช่วยเหลือบรรเทาปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากการเป็นปัญญาอ่อน เช่น การบริการสำหรับแม่และเด็กจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการลดปัญหาทางจิตและปัญหาทางสุขภาพในระหว่างตั้งครรภ์ที่จะมีผลต่อระบบประสาท^๒ การบริการอันนี้มีความจำเป็นพิเศษสำหรับการจัดระเบียบชุมชน เพราะไม่เพียงแต่จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความพิการทางร่างกายแล้ว แต่ยังเป็นแหล่งที่จะรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับสมอง

^๑Margaret E.Adams, "Social Services for the Mentally Retarded in Great Britain, "Social Work, Vol.9, No.1 (January, 1964), pp.15 - 18.

^๒Margaret E.Adams and Ralph W.Colvin, "The Deprivation Hypothesis : Its Application to Mentally Retarded Children and Their Needs, "Child Welfare XLVIII, No.3 (March, 1969), pp. 1 - 8.

การจัดระเบียบชุมชนจะต้องรวมถึงการศึกษา เด็กที่อ่อนแอภายหลังคลอด และชั้นต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาการ เช่นการให้บริการที่จะช่วยป้องกันภาวะ ปัญญาอ่อน การดูแลรักษาพยาบาลทั้งในระยะก่อนคลอดและภายหลังการคลอด การดูแลประจำ วัน การให้บริการตามบ้าน โรงเรียนสำหรับเด็กอนุบาล การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง การให้ คำแนะนำ และการให้ความช่วยเหลือในด้านปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นภายในครอบครัวของเด็ก ปัญญาอ่อน เป็นต้น

ลักษณะอีกอย่างหนึ่งสำหรับบุคคลปัญญาอ่อนคือ การพัฒนาความสามารถ จะได้น่ามากว่าในการวางแผนการจัดบริการ เพราะการพัฒนาความสามารถมีความสำคัญ มากซึ่งมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพและปริมาณของการจัดบริการที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ แก่พวกเขา ดังนั้นตามที่ต้องการบริการไม่ว่าจะเป็นบุคคลปัญญาอ่อนระดับใดก็ตาม ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไข และมีการกระตุ้นในความร่วมมือและขยายบทบาทความมุ่งหวัง ทางสังคม เช่น ความรู้ทางการแพทย์ที่เพิ่มขึ้นทำให้เด็กปัญญาอ่อนประเภท *Down's syndrome* อาจจะสามารถอยู่ได้อย่างดีจนถึงวัยกลางคนโดยอาศัยจิตวิทยาและเทคนิคอื่น ๆ เข้าช่วย เหลือ จนทำให้คนปัญญาอ่อนสามารถที่จะเรียนรู้งานง่าย ๆ โดยที่เรียนซ้ำ ๆ และการรักษา เหล่านี้จะรวมถึงการฝึกฝนด้านอุตสาหกรรม และการฝากเข้าทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนา ความชำนาญและปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดียิ่งขึ้น^๑

^๑A.D.B. Clareke, Some Recent Advances in the Study of Mental Subnormality (London : National Association for Mental Health, 1966), pp. 19 - 21.

การบริการที่จัดตั้งขึ้นในปัจจุบันจะมีอิทธิพลมากในด้านต่าง ๆ อยู่หลายประการ ประการที่หนึ่งคือ เปลี่ยนความสนใจจากการดูแลรักษาในสถานสงเคราะห์มาเป็น การจัดระเบียบแบบแผนให้เข้ากับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ประการที่สอง เป็นการพัฒนา การฝึกอบรมและการฟื้นฟูบุคคลปัญญาอ่อน ทั้งสองประการนี้จะสัมพันธ์กันในการบริการ บำบัดรักษาและสิ่งสำคัญประการที่สามคือ การพิจารณาการวางโครงการบริการป้องกันภาวะ ปัญญาอ่อน เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาทางสังคม โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้ง เงินทุน แหล่งทรัพยากร อาชีพและการฝึกบุคลากรที่มีความชำนาญทางอาชีพ ซึ่งเป็น สิ่งจำเป็นมากเพราะจำนวนบุคคลปัญญาอ่อนมีจำนวนมากขึ้น และให้พอเพียงกับความต้องการ ของบุคคลปัญญาอ่อน การบริการที่จะต้องพัฒนาเพื่อการฝึกฝนและการจัดหางานให้ทำด้วย และถ้าบุคคลปัญญาอ่อนที่กลับมาอยู่ในชุมชน (หลังจากออกจากสถานสงเคราะห์แล้ว) จะต้อง มีการกระจายการบริการทางสังคมโดยทั่วไปให้แก่ประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการบริการ ด้านอนามัย โรงเรียน สถานที่อยู่อาศัย และอื่น ๆ การบริการที่จะพัฒนาไปได้ดีก็ขึ้นอยู่กับ กำลังของผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และ เพื่อให้การจัดระเบียบชุมชนประสบความสำเร็จได้ แบ่งขั้นตอนของการปฏิบัติงานออกได้ดังนี้

๑. ชั้นแรกของกระบวนการคือ การจัดตั้งส่วนที่มีอำนาจที่จะสามารถงจใจ ในการจัดการและพัฒนาการบริการช่วยเหลือบุคคลปัญญาอ่อนหรืออีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับบุคคลปัญญาอ่อนมากที่สุด โดยเฉพาะผู้ปกครองของบุคคลปัญญาอ่อน ผู้ซึ่งทราบว่า บุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลผู้ที่มีความพิการทางสมอง สมองได้รับการกระทบกระเทือนหรือ ไร้สมรรถภาพ เมื่อชุมชนมีบุคคลปัญญาอ่อนก็จะมีส่วนในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมและ ลักษณะทางเศรษฐกิจของสังคมคือ จะมีผลกระทบต่อชนชั้นกลางในด้านการจัดสาธารณูปโภค เพราะผู้ปกครองไม่สามารถจัดบริการสำหรับส่วนตัวได้ และไม่มี ความอดทนต่อการบริการที่

ไม่ดี เท่าที่ควรหรือมีปริมาณจำกัดและขาดคุณภาพ เพราะ เหตุว่าบุคคลปัญญาอ่อนจะมีอยู่ทั่วไป
ในสังคมทุกชั้น เพราะฉะนั้นพลังของกลุ่มผู้ปกครองจะมีความสำคัญมากถ้าสามารถจัดระเบียบ
ของสังคมที่มีความแตกต่างกันในด้านสภาพภูมิศาสตร์ และผู้ที่จัดระเบียบชุมชนอาจจะ เข้าช่วย
ในการประสานหน้าที่ของชุมชน ให้สัมพันธ์กับสภาพ เศรษฐกิจของสังคม

๒. เกี่ยวกับครอบครัว เพื่อนบ้านที่ยากจนของบุคคลปัญญาอ่อนที่อาจจะมีส่วน
ในปัญหาสังคม จะได้ร่วมมือในการพัฒนาเทคนิคต่าง ๆ ที่จะเป็นการป้องกันปัญหาสังคมต่าง ๆ
ที่เพิ่มมากขึ้น เช่น โรงเรียนสำหรับเพื่อนบ้านใกล้เคียง การให้สิทธิในการรับสวัสดิการ
ในการดูแลเด็กที่มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้านในเวลากลางวัน ปรับปรุงบ้านที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น

๓. บรรดาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลปัญญาอ่อนในการจัดบริการ เช่น แพทย์
ที่รักษาโรคปัญญาอ่อน พยาบาลสาธารณสุขที่ไปเยี่ยมเด็กปัญญาอ่อนที่บ้าน ครูพิเศษสำหรับเด็ก
ปัญญาอ่อนที่ไม่สามารถเรียนได้เหมือนเด็กปกติ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคลของงานธุรกิจที่บุคคลปัญญาอ่อน
เข้าทำงาน กรรมการในการจัดสวัสดิการแรงงานของคนงาน ในภาวะ เช่นนี้บทบาทขององค์การ
ชุมชนมีส่วนสำคัญในการจัดบริการให้แก่เด็กปัญญาอ่อนตลอดจนครอบครัวของเขาและสมาชิกอื่น ๆ
ในชุมชน

สำหรับทรัพยากรในท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ในการช่วยเหลือบุคคลปัญญาอ่อน
อาจแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ กำลังคน (*manpower*) ซึ่งมีความจำเป็นมากในการพัฒนา
และการจัดโปรแกรมต่าง ๆ และทรัพยากรด้านวัตถุ (*material resources*) ซึ่งมีส่วนสำคัญ
มากในการทำหน้าที่หรือดำเนินโครงการต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามกำลังคนสำคัญมากกว่าในฐานะ
ที่จะ เป็นผู้จัดหาทรัพยากร เช่น ครูที่มีคุณสมบัติพิเศษในการสอน เด็กปัญญาอ่อนที่อยู่ในวัยก่อน เข้า เรียน
และอาจจะได้รับ เงินที่สนับสนุนจากองค์การอาสาสมัคร

ทรัพยากรในชุมชนที่จัดไว้เกี่ยวกับสุขภาพ การศึกษาและหน่วยงานทางสังคม
อื่น ๆ ที่จัดสำหรับคนปกติทั่วไป ควรเปิดบริการสำหรับบุคคลปัญญาอ่อนด้วย และสำหรับบุคคล

ที่พิการอาจมีหน่วยงานที่เกี่ยวกับการบริการรักษาโรคทั่วไป สถานสงเคราะห์ครอบครัวและ เด็ก
 สถานพยาบาลสาธารณะ การเลี้ยงเด็กกลางวัน ที่เปิดให้บริการสำหรับบุคคลปัญญาอ่อนในวัย เด็ก
 และผู้ใหญ่^๑ นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรอีกอย่างหนึ่งคือ สถานที่ฝึกงาน (*sheltered workshop*)
 ซึ่งมีความสำคัญมากในการลดปัญหาของบุคคลปัญญาอ่อนและช่วยสร้างบุคลิกลักษณะที่ดี ช่วยให้
 บุคคลปัญญาอ่อนสามารถกระทำหน้าที่ทางสังคมได้ และเพื่อจะให้การบริการดำเนินไปด้วยดีควร
 จะมีบุคคลที่มีความรู้ความสามารถชำนาญงานนี้โดยเฉพาะ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ซึ่งเป็นผู้
 มีความเข้าใจสภาพสังคมของบุคคลปัญญาอ่อน จะเป็นการช่วยทำให้เกิดความสมบูรณ์ระหว่าง
 ทรัพยากรกำลังคนที่มีความชำนาญเข้าใจสภาพความพิการและสามารถจัดทรัพยากรด้านวัตถุ
 ในการประกอบโปรแกรมต่าง ๆ

ในการพิจารณาถึงความรู้และความสามารถของนักจัดระเบียบชุมชน
 เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะต้องวิเคราะห์การพัฒนาการบริการที่จัดไปแล้ว และจะต้องมีการ
 พิจารณาถึงองค์ประกอบทางสังคมและ เศรษฐกิจ รวมทั้งรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
 (*social interaction*) โดยเฉพาะจะต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งองค์ประกอบที่สำคัญ
 ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพภูมิศาสตร์ที่บุคคลปัญญาอ่อนอาศัยอยู่ จะต้องได้รับการ
 พิจารณา เช่นการเปลี่ยนแปลงของชุมชนชนชั้นเนื่องมาจากชุมชนเมืองใหญ่ และ
 การพัฒนาการเคหะรวมทั้งการเคลื่อนย้ายของประชากร ซึ่งมีผลทำให้คนปัญญาอ่อน
 ประสบกับความยากลำบากในการปรับตัวเข้ากับงานประเภทใหม่ นายจ้าง และคนงาน
 ใหม่ ๆ หรือเพื่อนบ้านที่ไม่เข้าใจปัญหาของพวกเขา ความไม่สงบทางสังคมของการ

^๑ *R.C. Scheerenberger, A Study of Generic Services for the Mentally Retarded and Their Families (Springfield, III., Department of Mental Health, 1969), and Malin Van Antwerp, "An Interdisciplinary Approach of Functional Mental Retardation," Mental Retardation, Vol. 8, No. 1, (February, 1970), pp. 105 - 111.*

เคลื่อนย้ายชุมชนที่อยู่เสมออาจออกมาในรูปของการเป็นศัตรูกับบุคคลที่มีความเปียงเบนทางสังคม เช่น บุคคลปัญญาอ่อน ส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งที่จะต้องประเมินอย่างถูกต้องคือ ทำที่ทางสังคมที่มีต่อการขาดสมรรถภาพทางสังคมของบุคคลปัญญาอ่อน บริการสงเคราะห์โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำที่ทางสังคมต่อบุคคลปัญญาอ่อน ดังนั้นแบบพฤติกรรมทางสังคมควรจะมีการยืดหยุ่นได้

หลังจากที่ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์รูปแบบทางสังคมของชุมชนแล้ว การจัดการบริการสำหรับบุคคลปัญญาอ่อนที่ควรพิจารณาในขั้นสูงต่อไปคือ การพัฒนาความสัมพันธ์ด้านสหกรณ์กับระบบย่อย ๆ ในชุมชนซึ่งมีอัตราการใช้ความช่วยเหลือได้สูง โดยจัดให้บรรดาครอบครัวที่มีความสนใจเป็นผู้ริเริ่มลงทุนร่วมกับตัวแทนอาชีพ นอกจากนั้นควรจะมีการจัดตั้งกลุ่มซึ่งจะเป็นประโยชน์มากสำหรับชุมชนและเป็นองค์ประกอบสำคัญของการวางแผนการพัฒนา และการจัดบริการช่วยเหลือต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ปกครอง เมื่อ ๒๐ กว่าปีที่แล้วมากลุ่มผู้ปกครองได้ก่อให้เกิดแรงผลักดันสำหรับบริการใหม่ ๆ แก่บุคคลปัญญาอ่อน เช่นมีการสนับสนุนการบริการเพิ่มขึ้นอีกตามกฎหมายโดยทางหนังสือพิมพ์ สนับสนุนการศึกษา การฝึกอาชีพ การชักนำสาธารณชนไปสู่ความต้องการของบุคคลปัญญาอ่อน รวมทั้งครอบครัวของเขาด้วย